

γράφει
 ο ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ι.
 ΜΕΡΤΖΟΣ*

* Πρόεδρος της Εταιρείας
 Μακεδονικών Σπουδών,
 δημοσιογράφος
 και συγγραφέας

Το μυστικό της Αμφίπολης

Οι ενδείξεις υποδεικνύουν ότι το μνημείο περιέχει κατά πάσα πιθανότητα βασιλική ταφή και διατ

Δεν χωράει αμφιβολία ότι το ταφικό μνημείο, που ακόμη αποκαλύπτεται στην Αμφίπολη, είναι έως σήμερα το μεγαλύτερο στον ελλαδικό -τουλάχιστον- χώρο. Συνεπώς, δικαιολογείται το μεγάλο ενδιαφέρον με το οποίο παρακολουθούν βήμα-βήμα την αρχαιολογική έρευνα η κοινή γνώμη και η επιστημονική κοινότητα τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Οικουμένη. Η καθημερινή και καταυγαστική δημοσιότητα είναι φυσιολογική επειδή ανταποκρίνεται στην έκδηλη μαζική ζήτηση του κοινού. Εκατομμύρια πολίτες ζητούν πληροφορίες και τα κάθε μέσα επικοινωνίας, στην κλασική μορφή τους και στο αχανές διαδίκτυο, διαγκωνίζονται να τις προσφέρουν. Είναι πελάτες τους, άλλωστε, οι ενδιαφερόμενοι. Ετσι, για να τους δελεάσουν, αναμειγνύουν συχνά τις υπεύθυνες πληροφορίες με υπερβολές, εικασίες και επιθυμίες. Ο βλακώδης κομματικός ανταγωνισμός, το λιανεμπόριο του «πατριωτισμού» και η ολοφάνερη μοχθηρία ορισμένων αρχαιολόγων συσκοτίζουν την εικόνα, που, ωστόσο, ολοένα εμπλουτίζει εντυπωσιακά η πρόοδος της πολύμοχθης και πολύπλοκης επιστημονικής ανασκαφής. Έλληνες αεί παίδες! Εν προκειμένω υπενθυμίζεται ότι:

1 Το μνημείο της Αμφίπολης ανήκει στον Ελληνισμό και στην Οικουμένη. Δεν θα μπορούσε ποτέ να ανήκει σε κόμματα. Αυτά δεν χρειάζονται κι άλλη γελοιοποίηση.

2 Είναι ύβρις προς την Ιστορία ο βάρβαρος πανηγυρισμός «πατριωτών» ότι το μνημείο της Αμφίπολης «αποδεικνύει την ελληνικότητα της

Μακεδονίας». Δηλαδή, σε ποια γλώσσα ο Αλέξανδρος διάβαζε κάθε βράδυ την Ιλιάδα του Ομήρου, άκουσε τα μαθήματα του Αριστοτέλη, αφιέρωσε τα λάφυρα του Γρανικού στην Παλλάδα Αθηνά και διέδωσε τον ελληνικό πολιτισμό στην Οικουμένη; Σε ποια γλώσσα ο Ευριπίδης έγραψε το 408 π.Χ. στη Μακεδονία τις Βάκχες του και τις δίδαξε στο θέατρο των Αιγών; Σε ποια γλώσσα χάραξε τα νομίσματα όλων των Μακεδόνων βασιλέων και τις επιγραφές σε χιλιάδες μάρμαρα, επιτύμβια, ναούς, αγγεία της μακεδονικής γης;

3 Καθηγητές Αρχαιολογίας επετέθησαν, επίσης, το 1977 στον συνάδελφό τους **Μανόλη Ανδρόνικο** όταν απεκάλυψε τον τάφο του βασιλέως των Μακεδόνων Φιλίππου Β' στις Αιγές. Χύμηξε, όμως, ο κάλαθος των ακρήτων και κατάνιες όλες τις ενστάσεις τους. Οχι τους ίδιους. Αύριο θα καταπιεί ζωντανούς τους τωρινούς.

Κοντός ψαλμός, αλληλουτία. Ως φαίνεται, σε λίγες εβδομάδες η ανασκαφή θα τεκμηριώσει την ταυτότητα του μνημείου. Η τελική κρίση εναπόκειται στην παγκόσμια επιστημονική κοινότητα. Προς το παρόν, ισχυρές ενδείξεις υποδεικνύουν ότι το μνημείο περιέχει κατά πάσα πιθανότητα βασιλική ταφή και διατηρεί αδιάσπαστη την ενιαία παράδοση όλων των Ελλήνων. Αλλωστε, συνδέεται με εξακριβωμένο νεκροταφείο των αρχαϊκών χρόνων. Αφ' ότου υπάρχει ανθρωπινή μνήμη στην Ελλάδα, οι Σφίγγες και οι Καρυάτιδες ήταν χθόνιες δυνάμεις. Η Σφίγγα φύλαττε το μεγάλο μυστικό. Τη συνάντησε και τις το έλυσε ο μυθικός Οιδίπους, τον οποίο διασώζουν οι πρώτες αρχαίες τραγωδίες μας. Μικρή Σφίγγα επάνω σε κράνος Μακεδόνα βρήκε και δημοσίευσε ο Μανόλης Ανδρόνικος στον τάφο του Φιλίππου Β'. Οι Καρυάτιδες φύλατταν τον μεγάλο νεκρό. Φυλάττουν τον μυθικό Κέκροπα, τον πρώτο βασιλέα της Αθήνας, στο Ερεχθείο, δίπλα στον Παρθενώνα, όπου ο Αλέξανδρος αφιέρωσε τα όπλα των πιπτημένων Περσών γιατί είχαν κάψει τους πρώτους αρχαϊκούς ναούς της Ακροπόλεως. Επέγραψε: «Αλέξανδρος Φιλίππου και οι συν αυτώ Έλληνες πλην Λακεδαιμονίων». Επί

αίωνες αλληλοδιάδοχα τεκμήρια ξετυλίγουν συναρπαστικά τον μίτο της αλήθειας στον λαβύρινθο της Ιστορίας. Στους «Νόμους» του ο Πλάτων περιγράφει στην Αθήνα πώς πρέπει να ενταφιάζονται οι ηγεμόνες της ιδανικής πολιτείας. Σαν να βλέπει την Αμφίπολη, γράφει το 350 π.Χ.:

«Ο τάφος τους θα κτίζεται κάτω από τη γη σε επιμήκη θάλαμο από πορώδη λίθο. Εκεί θα εναποθέτουν τον νεκρό, θα κάνουν πάνω μια μεγάλη τούμπα και θα τη φυτεύουν».

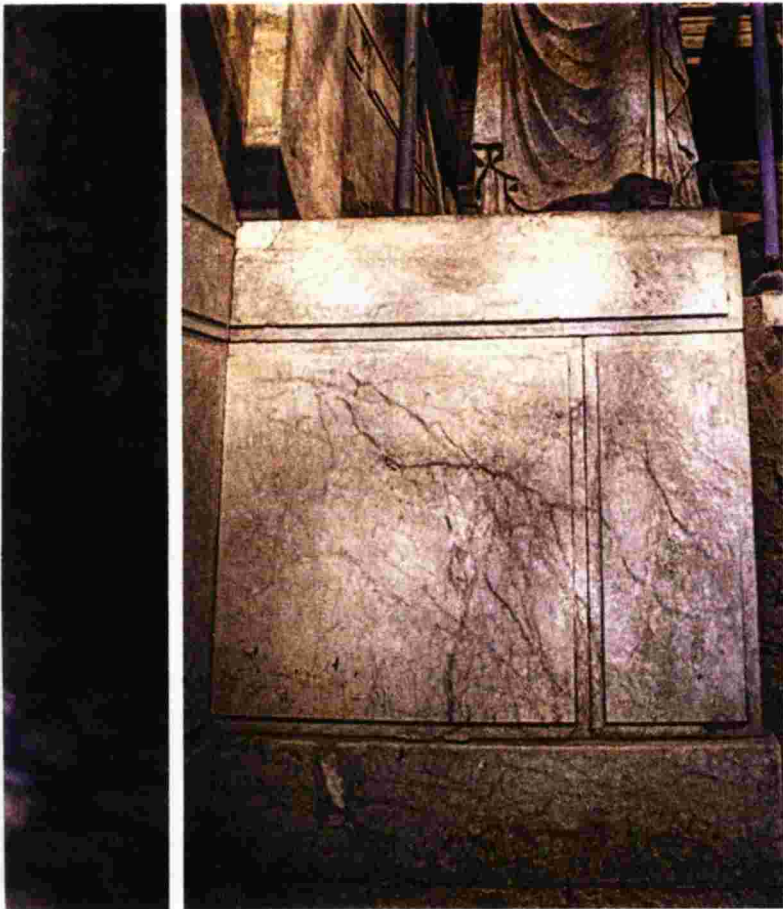
Πράγματι, πωρόλιθοι δόμησαν τον τάφο της Αμφίπολης και τον σκέπασε από πάνω μια μεγάλη τούμπα. Ομως, ποιοι, γιατί και πότε γέμισαν χώμα τους θαλάμους του;

Το μνημείο της Αμφίπολης ανήκει στον Ελληνισμό και στην Οικουμένη. Δεν θα μπορούσε ποτέ να ανήκει σε πολιτικά κόμματα

Το 295 π.Χ. εισέβαλε στη Μακεδονία ο περίφημος Πύρρος, βασιλεύς των Μολοσσών, συγγενής της Ολυμπιάδας. Θαύμαζε τον Αλέξανδρο και διεκδικούσε να τον διαδεχθεί. Μαζί του έφερε Γαλάτες μισθοφόρους που άνοιγαν τους βασιλικούς τάφους, άρπαζαν τα πολύτιμα κτερίσματα και σκόρπιζαν τα οστά, όπως αναφέρει στο έργο του «Βίοι Παράλληλοι» ο Πλούταρχος μετά τρεις αιώνες. Οι δε Γαλάται, γένος απλυστότατον χρημάτων όντες, επέθεντο των βασιλέων αυτόθι κεκκευμένων τους τάφους ορύττειν και τα μεν χρήματα διήρπασαν, τα δε οστά προς ύβριν διέρριψαν. Βεβήλωσαν άραγε και τον τάφο της Αμφίπολης; Μήπως οι επικώριοι Μακεδόνες πρόλαβαν τότε και τον γέμισαν με χώμα για να τον προφυλάξουν; Θα δούμε.

Το κλειδί του μεγάλου μυστικού είναι η ασφαλής χρονολόγηση του μνημείου. Η ανασκαφές

Και ο μίτος της αλήθειας

Ιρρή αδιάσπαστη την ενιαία παράδοση όλων των Ελλήνων

του, κυρία **Περιστερή**, εξέφρασε τη βεβαιότητα ότι ανήκει στο τελευταίο τέταρτο του 4ου αιώνα π.Χ., μεταξύ 325-300. Τούτο έχει ανακοινώσει ήδη σε ανύποπτο χρόνο σε δύο συνέδρια Αρχαιολογίας και ουδείς την αμφισβήτησε. Κατόπιν εορτής και συνεδρίων, την αμφισβητεί δεινά η πασίγνωστη πια καθηγήτρια Κλασικής Αρχαιολογίας, που ουδέποτε επισκέφθηκε το μνημείο αλλά επισκέπτεται τακτικά τη δημοσιότητα. Προς το παρόν, τη βεβαία χρονολόγηση δεν επιτρέπει κανένα εύρημα της ανασκαφής από όσα ανακοινώθηκαν. Οι πτυχώσεις στους χιτώνες των Καρυάτιδων και άλλα τέτοια σχολαστικά θυμίζουν τις μανιώδεις συζητήσεις στην Πόλη περί του Γένους των Αγγέλων παραμονή της Αλώσεως. Μόνον η μέθοδος του ραδιενεργού άνθρακα χρονολογεί με αμάχητη ακρίβεια τα αρχαία σε ξένα εργαστήρια. Τη χρησιμοποίησε ο Ανδρόνικος και μόλις προ ημερών την υπαινιχθηκε η ανασκαφέας της Αμφίπολης. Μακάρι στον επόμενο θάλαμο να βρεθούν επιγραφές, αγγεία κ.ά. Εως τότε υπομονή, στοιχειώδης σοβαρότητα και λιτός λόγος απαιτούνται.

Τα γεγονότα

Σε περίπτωση που πιθανότατα το μνημείο χρονολογηθεί αδιαμφισβήτητα στο τελευταίο τέταρτο του 4ου αιώνα π.Χ., ενδιαφέρουν και ίσως οδηγούν στο μυστικό όσα ιστορικά γεγονότα συνέβησαν μεταξύ 325-300 π.Χ. στη Μακεδονία.

Το 323 π.Χ. πεθαίνει στη Βαβυλώνα ο Αλέξανδρος σε ηλικία 33 μόλις ετών. Το σκίνωμά του ταριχεύεται και τοποθετείται στη μνημειώδη βασιλική για να μεταφερθεί στη Μακεδονία και να ταφεί στις Αιγές. Στον δρόμο αρπάζει την αρμάδα ο σατράπης της Αιγύπτου **Πτολεμαίος ο Λάγος** και τη μεταφέρει στην Αλεξάνδρεια, όπου κατά πάσα πιθανότητα ενταφιάζει τον μεγάλο νεκρό. Ο εμφύλιος πόλεμος των επιγόνων έχει αρχίσει τρομερός και ο Πτολεμαίος παρουσιάζεται επίσημα ως φύλακας του Αλεξάνδρου ώστε να αναγνωρισθεί ως διάδοχός του. Όταν πέθανε ο Αλέξανδρος, η **Ρωξάνη**, πριγκίπισσα της Οξυανής στο σημερινό Αφγανιστάν, η πρώτη και πιο

κλειδί

Το κλειδί του μεγάλου μυστικού είναι η ασφαλής χρονολόγηση του μνημείου. Η ανασκαφέας του, κυρία Περιστερή, εξέφρασε τη βεβαιότητα ότι ανήκει στο τελευταίο τέταρτο του 4ου αιώνα π.Χ., μεταξύ 325-300. Τούτο έχει ανακοινώσει ήδη σε ανύποπτο χρόνο σε δύο συνέδρια Αρχαιολογίας και ουδείς την αμφισβήτησε

αγαπημένη από τις τρεις συζύγους του Μακεδόνα κοσμοκράτορα ήταν έγκυος οκτώ μηνών. Γέννησε αγόρι, το οποίο αμέσως η συνέλευση των ενόπλων Μακεδόνων ανεκήρυξε Βασιλέα των Μακεδόνων με το όνομα **Αλέξανδρος Δ΄**. Ουδείς επίγονος τον αμφισβήτησε. Ολοι τους όμως, διεξεδίκαν την επιτροπεία του νηπίου βασιλέως και, μέσω αυτής, την εξουσία. Γι' αυτό ταυτόχρονα ανεκήρυξαν συμβασιλέα του τον **Φίλιππο Γ΄ τον Αρριδαίο**, πρεσβύτερο ετεροθαλή αδελφό του Μ. Αλεξάνδρου, άνδρα τελείως άβουλο, τον οποίο χειραγωγούσε η νεαρή σύζυγός του **Ευρυδίκη**. Η σκηνή του δράματος άνοιξε. Η Ρωξάνη πήρε μωρό τον Αλέξανδρο Δ΄ και κατέφυγε στην Πέλλα κοντά στην πεθερά της Ολυμπιάδα για ασφάλεια.

Εκεί, όμως, εκμεταλλεύθηκε την ευκαιρία ο **Κάσσανδρος**, Φιλόδοξος, μεγαλεπήβολος και ικανότατος, ήταν αδιάστακτος. Μισούσε τον Μ. Αλέξανδρο, που τον είχε ταπεινώσει στην Περσία. Εμφανίσθηκε προστάτης και οιονεί επιτροπος του νηπίου Βασιλέως, ώστε να ασκεί ο ίδιος τη βασιλική εξουσία. Το ίδιο, ωστόσο, διεκδικούσε και η τρομερή Ολυμπιάδα. Ξέσπασε η σύγκρουση. Η Ολυμπιάδα προσέφυγε στον αδελφό της βασιλέα των Μολοσσών στην Ηπειρο, όπου το 317 π.Χ. κάλεσε τη Ρωξάνη με τον εγγονό της Αλέξανδρο Δ΄ και εν ονόματι αυτού εισέβαλε στη Μακεδονία το 316 π.Χ. Νίκησε τον συμβασιλέα Φίλιππο Γ΄ τον Αρριδαίο και τον εξετέλεσε μαζί με τη σύζυγό του Ευρυδίκη. Στη Πύδνα, όμως, την πολιορκύσκει ο Κάσσανδρος και του παραδόθηκε. Αρνήθηκε την προσφορά του να φύγει κρυφά. Ήταν πια γριά και πολύ υπερήφανη. Καταδικάστηκε εις θάνατον.

Όταν το εκτελεστικό απόσπασμα εισήλθε στο ανάκτορό της, η γηραιά μητέρα του Αλεξάνδρου, φορώντας την πορφύρα και υποβασταζόμενη από τις θεραπαινίδες της, βάδισε κατ' επάνω του. Οι Μακεδόνες οπλίτες υποχώρησαν! Τελικά τη λιθοβόλησαν οι συγγενείς των 200 στρατιωτών που η ίδια είχε θανατώσει.

Ο Κάσσανδρος έθαψε με βασιλικές τιμές στις Αιγές τον Φίλιππο Γ΄ Αρριδαίο και τη βασίλισσα

σύζυγό του Ευρυδίκη. Ανακρήχθηκε επίτροπος και προστάτης του μικρού Αλεξάνδρου Δ΄, τον οποίο περιόρισε στην Αμφίπολη μαζί με τη Ρωξάνη «για ασφάλεια». Στην πραγματικότητα τους κρατούσε ενέχυρο για τη νομιμότητα της εξουσίας του έναντι των επιγόνων τα επόμενα επτά χρόνια. Γι' αυτό, επί πλέον, νυμφεύθηκε την αδελφή του Μ. Αλεξάνδρου Θεσσαλονίκη. Αλλά το 310 π.Χ. επέδραμε εναντίον του ο Πτολεμαίος της Αιγύπτου με τη δικαιολογία ότι θέλει να απελευθερώσει και να αποκαταστήσει στα βασιλικά δικαιώματά του τον νεαρό πια βασιλέα Αλέξανδρο Δ΄ που εισερχόταν στην εφηβεία των βασιλικών παιδών. Τότε, το 309 π.Χ., ο Κάσσανδρος διέταξε και δολοφονήθηκαν μυστικά στην Αμφίπολη ο Αλέξανδρος Δ΄ και η μητέρα του βασίλισσα Ρωξάνη.

Διαφορετικές γνώμες

Οι διάφοροι αρχαίοι ιστορικοί, που, όμως, έγραψαν έπειτα από αιώνες, διατυπώνουν διαφορετικές γνώμες, αν και όλοι συμφωνούν στη δολοφονία. Διασπαιρώνοντας όλους αυτούς το 1995 ο Βρετανός ιστορικός **Νίκολας Χάμοντ** βεβαιώνει ότι ο Κάσσανδρος, προκειμένου να διατηρήσει την επιτροπεία του μικρού βασιλιά, κράτησε μυστικό τον θάνατο του Αλεξάνδρου Δ΄ και της Ρωξάνης έως το 306 μ.Χ., οπότε ο ίδιος έθαψε με βασιλικές τιμές τα λείψανα του Αλεξάνδρου Δ΄ και μόνον τότε ανακρήχθηκε Βασιλεύς των Μακεδόνων. Ο Χάμοντ πιστεύει ότι ο Αλέξανδρος Δ΄ ετάφη στις Αιγές δίπλα στον παππού του Φίλιππο Β΄.

Ο Ανδρόνικος, όμως, επέμενε μέχρι τέλους ότι δίπλα στον Φίλιππο Β΄ ανακάλυψε απλώς τον «τάφο του πρίγκιπος» που ουδέποτε ονόμασε Αλέξανδρο Δ΄. Λάρνακα ή ίχνη της Ρωξάνης δεν βρήκε. Πού ετάφη η θρυλική βασίλισσα; Ήταν δυνατόν να τη χωρίσουν στον τάφο από τον μοναχογιό της Κρύβει κάποια απάντηση το μνημείο της Αμφίπολης; Γιατί τον τόπο του οι ντόπιοι περιοικοί του ονόμαζαν επί γενεές «της Ρωξάνης»;

Υπομονή. Λίγες εβδομάδες απομένουν πια.